

ПОЛОЗ Альона,

слухач магістратури факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ЮНІНА Марина,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

РОЛЬ АРБІТРАЖУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СУДОВІЙ СИСТЕМІ

Судова система господарських (арбітражних) судів у своїй ретроспективі пройшла тривалий шлях розвитку і становлення, який триває до сьогодні, адже Україна протягом тривалого часу вважалася «антиарбітражною», тобто такою, що має юрисдикцію arbitration-hostile (без арбітражу). Арбітраж як спосіб вирішення спорів судовою системою та громадськістю в Україні набув вживаності та поширеності не так давно порівняно з європейськими державами та державами світу загалом. Арбітражна юрисдикція перебуває певною мірою «поза судом», а тому важливим у процесі застосування арбітражу для вирішення спору є невтручання суду у певні стадії арбітражного процесу, зокрема визнання і виконання рішень. До того ж, переважна кількість науковців та експертів у сфері арбітражу визнають відсутність належних законодавчих механізмів або при їх наявності абсолютну неефективність та застарілість окремих положень, які є важливими для арбітражу. М. Ключковський, партнер міжнародної арбітражної та судової практики «ЄПАП Україна, ЮБ», наголошував на тому, що в Україні існує низка перешкод для якісного та ефективного впровадження арбітражу і здійснення його діяльності як способу альтернативного вирішення спорів. До таких перешкод експерт відносив відсутність законодавчих механізмів, за допомогою яких видалося б можливим налагодити взаємодію між українськими судами та арбітражними трибуналами у питаннях забезпечення позову, забезпечення доказів тощо [1].

Однак робота щодо виправлення цієї гострої нормотворчої ситуації здійснена українським законодавцем і від 15.12.2017 р. існують процесуальні норми, розроблені Українською арбітражною асоціацією та Українським національним комітетом Міжнародної торгової палати, що дозволяють українським судам вживати заходів для забезпечення позову, який

розглядається в порядку міжнародного комерційного арбітражу, забезпечувати докази в рамках арбітражного розгляду тощо. Крім цього, законодавцем значної уваги приділено арбітрабельності спорів, підсудності справ в аспекті визнання й виконання арбітражних рішень тощо. Дані положення у національному арбітражному законодавстві сприяють прискоренню процесу становлення якісної системи арбітражу в Україні та спрямовані на її кореляцію із міжнародними стандартами арбітражу. Так, держава здійснює кроки не тільки у систему арбітражу, але й підсилює правозахисні механізми, адже дотримання прав будь-якого суб'єкта має вагоме значення в рамках будь-якого способу вирішення спору. До того ж, сприяючи реформуванню та модернізації арбітражу в Україні законодавець визнає його значну роль у системі вирішення спорів [2; 3; 4].

Роль арбітражу в національній судовій системі та взагалі системі вирішення спорів неможливо переоцінити, тому що на сьогоднішній день законодавцем укладено достатньо нормативно-правових актів, в яких регламентується діяльність арбітражного суду, арбітражного керуючого тощо. Зокрема, досить цікавим для науковців та юристів-практиків є інститут арбітражного керуючого, який відповідно до чинного законодавства фігурує у справах з банкрутства або відновлення платоспроможності боржника. А.С. Яблонська визначає банкрутство як «одну із юридичних підстав ліквідації підприємства, яка виявляється у неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити у встановлений для цього термін пред'явлені йому кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом» [5]. У справах про банкрутство як засобу звільнення від боргів законодавством визначені сторони, які знаходяться між собою у горизонтальній залежності та мають право ініціювати справу про банкрутство або його припинення тощо. Крім сторін, у справі може брати участь значна кількість інших учасників, інтереси яких перетинаються із предметом справи про банкрутство. Однак особливим учасником даної справи слід вважати арбітражного керуючого, який відіграє провідну роль у раціональному вирішенні справи. На нашу думку, арбітражного керуючого слід репрезентувати як центральну зв'язкову ланку, адже він підтримує зв'язок між сторонами, господарським судом та іншими учасниками справи, що дозволяє певним чином стабілізувати відносини між сторонами та іншими учасниками та контролювати перебіг справи і виникнення можливих варіантів її розв'язання. У Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», який втратив чинність у 2019 році було надано дефініцію поняття «арбітражного керуючого» і визначено його як «фізичну особу, яка має ліцензію...та діє на підставі ухвали господарського суду...». В залежності від типу судової процедури він називався розпорядником майна, керуючим санацією або ліквідатором. Однак з 21.04.2019 р. набув чинності Кодекс України з процедур банкрутства, яким дещо змінено поняття «арбітражного керуючого» [4]. Відповідно до положення даного Кодексу

арбітражний керуючий «є фізичною особою, яка отримала відповідне свідоцтво та інформація про яку внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України». Так, арбітражний керуючий виконує, перш за все, функцію посередництва і знаходиться в рамках судового процесу. Однак у даному випадку, звернувшись для аналізу до інституту арбітражного керуючого, ми наголошуємо на поширенні арбітражу в Україні та прийняття нею диференційованих форм, що дозволяє припустити подальше розширення та популяризацію арбітражного суду не тільки в класичному розумінні тощо.

Однією з головних переваг господарського (арбітражного) суду залишається розгляд справ у найкоротші строки. Арбітражне судочинство в Україні існує вже 30 років, однак воно досі знаходиться на етапі розвитку, тому що відповідно до нових викликів часу та міжнародних стандартів формуються нові інститути із низкою нових повноважень і система альтернативного вирішення спорів в аспекті арбітражного судочинства зазнає змін. Однак за допомогою господарського (арбітражного) судочинства вирішуються питання спеціалізації і ролі господарського судочинства, що є знаковим для системи правосуддя в Україні. З огляду на зміни та реформи, які досі тривають в рамках національного арбітражу можна підкреслити, що в подальшому даний механізм буде ефективніший, тому що сьогодні в арбітражі виникають нові тенденції, які доволі позитивно відображаються на його функціонуванні.

До таких тенденцій чимало експертів відносять «мейнстрімізацію» арбітражу, тому що останнім часом моделі вирішення спорів в рамках арбітражу набули публічного розголосу серед громадськості та він утверджується як спосіб вирішення спорів, користь якого неможливо переоцінити, адже завдяки власній ергономічності дозволяє заощадити кошти і час. Крім цього, останнім часом справи арбітражу часто пов'язані із державним елементом. Це стосується навіть значущих і глобальних господарських та комерційних питань. Однак незважаючи на це, в рамках арбітражу все ще існують невирішені питання, які стосуються консервативності національного ринку та економіки в цілому, а також суперечностей належного вирішення спору положенням українського законодавства [1].

Отже, роль арбітражу в національній судовій системі неможливо переоцінити, тому що він завдяки своїй ергономічності надає можливість сторонам вирішити питання найбільш зручним способом, враховуючи положення чинного законодавства та інтереси сторін. Однією з головних переваг господарського (арбітражного) суду залишається розгляд справ у найкоротші строки. За допомогою господарського (арбітражного) судочинства вирішуються питання спеціалізації і ролі господарського судочинства, що є знаковим для системи правосуддя в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ключковський М. Арбітраж та судова реформа. *Юридична газета online*: офіційний веб-сайт. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodniy-arbitrazh-ta-adr/pyat-tendenciy-v-arbitrazhi.html> (дата звернення: 08.10.2021).
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 05.08.2021 №1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 08.10.2021).
3. Про внесення змін до Закону України «Про арбітражний суд»: Закон України в редакції від 01.06.2002 №2538-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2538-14#Text> (дата звернення: 08.10.2021).
4. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України в редакції від 06.10.2021 №2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 08.10.2021).
5. Яблонська А.С. Діяльність арбітражних керуючих: нормативне врегулювання та необхідність законодавчого вдосконалення. *Міністерство юстиції*: офіційний веб-сайт. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4793 (дата звернення: 08.10.2021).
6. Системі господарських (арбітражних) судів України виповнилося 30 років. *Судова влада України. Верховний Суд*: офіційний веб-сайт. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1132224/> (дата звернення: 08.10.2021).

ПОНОМАРЕНКО Марія,
аспірант другого курсу юридичного
факультету Дніпровського
національного університету
імені Олеся Гончара

Науковий керівник:

МАРЧЕНКО Олеся,
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, трудового
та господарського права Дніпровського
національного університету
імені Олеся Гончара

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ
У СФЕРІ РЕКЛАМИ**

Сфера реклами займає важливе місце на ринку споживчих послуг і здійснює великий вплив на значну частину населення країни. Загально відомо, що в цій сфері має місце велика кількість првпорушень, які порушують права споживачів. Тому необхідно з'ясувати яка відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів у сфері реклами та визначити який суб'єкт здійснює контроль в цій сфері.